

УДК 332.2

А. М. Третяк,

д. е. н., професор, член-кореспондент НААН України,

Білоцерківський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1154-4797>

А. В. Лобунько,

к. е. н., Головне управління Держгеокадастру в Хмельницькій області

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0005-3661-3719>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.20.34

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ У СТАЛОМУ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

A. Tretiak,

Doctor of Economic Sciences, Professor,

Chief Researcher, Bila Tserkva National Agrarian University

A. Lobunko,

PhD in Economics,

Main Department of the State Geocadastre in Khmelnytskyi Region

FEATURES OF ORGANIZATION OF LAND RESOURCE USE IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS

У статті обґрунтовано, що планування та організація використання земельних ресурсів є частиною інтегрального управління, яке включає оцінку земельних ресурсів, визначення потреб та завдань їх використання, підбір та впровадження оптимальних варіантів сталого управління земельними ресурсами на різних рівнях (для окремих сільсько-господарських землекористувань, ландшафтних виділів або на територіальному чи регіональному рівні), а також при моніторингу і оцінці наслідків для інформування осіб, які приймають рішення та інших зацікавлених. Розроблено логічно-змістовну схему планування та організації використання земельних ресурсів як частина процесу прийняття рішення при інтегральному використанні земельних ресурсів. Організація використання земельних ресурсів, оцінка земель, планування землекористування, проекти територіально-просторового розвитку землекористування як об'єкт переговорів – є інструментами сталого управління земельними ресурсами та інтегрального управління типами (підтипами) землекористування, що формують сталий розвиток сільських територій.

It has been determined that the goal of sustainable development of rural areas is the long-term, economically effective development of the rural community while preserving the natural foundations of livelihoods and social protection of the population, which includes: 1) ensuring a high level and quality of life for the rural population of the territory; 2) ensuring the level of capitalization of land resources, which will contribute to stable revenues to the budget of the territory; 3) ensuring environmental, food and other security, protection and reproduction of land resources of the territory; 4) recreation: creation of alternative jobs and conditions for recreation of the population; 5) diversification of land use and production, informatization of the village; 6) preservation of spiritual values and cultural heritage by the rural population; 7) ensuring guarantees of land rights, growth of capitalization and greening of land use, increasing management efficiency; 8) ensuring economically justified, environmentally safe, socially oriented expanded reproduction, increasing the level and quality of life of people. A logical and meaningful scheme of the process of transition to sustainable development of rural areas has been developed, in the lower part of which three main areas of human activity in rural

areas are presented: economic, social and environmental. It is substantiated that planning and organization of land resource use is part of integrated management, which includes the assessment of land resources, identification of needs and objectives of their use, selection and implementation of optimal options for sustainable land resource management at different levels (for individual agricultural land uses, landscape areas or at the territorial or regional level), as well as during monitoring and assessment of consequences for informing decision-makers and other stakeholders. A logical and meaningful scheme of planning and organization of land resource use as part of the decision-making process in the integrated use of land resources has been developed. Organization of land use, land valuation, land use planning, projects of territorial and spatial development of land use as an object of negotiations are tools of sustainable land management and integrated management of types (subtypes) of land use that shape the sustainable development of rural areas.

Ключові слова: організація використання земельних ресурсів, стале (збалансоване) землекористування, землевпорядкування.

Key words: organization of land resource use, sustainable (balanced) land use, land planning.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Проблема сталого розвитку пов'язана як із станом навколишнього природного середовища, так і з іншими не менш важливими факторами розвитку — економічними, соціальними, політичними, культурними, етнічними. Українськими вченими під сталим розвитком (sustainable development — англ.) розуміється "розвиток, що дозволяє задовольнити потреби сучасного покоління без шкоди для майбутніх поколінь. Переклад поняття sustainable development на українську мову має декілька варіантів (наприклад, стійкий розвиток). Але термін сталий розвиток є офіційно визнаним в Україні відповідником англійського терміна. Багато українських науковців, освітян, експертів застосовують також термін збалансований розвиток як такий, що більше відповідає суттєвості розвитку як процесу змін з утриманням еколого-економічного та соціального балансу" [1].

Першим майбутні проблеми коеволюції суспільства та природи передбачав відомий український вчений В.І. Вернадський. Пошуки світовим співтовариством альтернативних шляхів економічного розвитку розпочато ООН 1949 року під час проведення першої, та був і другий (1955 року) міжнародних науково-технічних конференцій з охорони навколишнього середовища.

У наступні роки було прийнято низку постанов щодо захисту навколишнього середовища та сталого розвитку: у 1962 році Генеральна Асамблея ООН ухвалила резолюцію "Економічний розвиток та охорона природи"; 1982 року затверджено "Всесвітня хартія природи"; у 1983 створено Міжнародну комісію з навколишнього середовища та розвитку (МКСОР), яка розробила у 1987 році програму

"Наше спільне майбутнє". У світі діють численні науково-дослідні центри, які вивчають проблему сталого розвитку (Міжнародний інститут системних досліджень, Австрія; Інститут світового стеження, США; Центр науки навколишнього середовища, Індія та інші). Велику популярність набули дослідження "Римського клубу" та публікації Дж. Меддоуз "Межі зростання" 1972 р. та "За межами зростання" 1992 р., які викликали бурхливе обговорення в наукових та громадських колах. Найбільше значення мала Конференція ООН з проблем навколишнього середовища та розвитку 1992 року, на якій було офіційно прийнято стратегію переходу до сталого розвитку — "Порядок дій на ХХІ століття" (Agenda 21). Ухвалені рекомендації включають главу "Підтримка сталого розвитку сільського господарства та сільських районів".

Після Конференції 1992 року в Ріо-де-Жанейро у всьому світі остаточно зміцнилася загальноприйнята думка, яку точно висловив М. Стронг, генеральний секретар ООН сказавши, що "довгострокове збереження природних ресурсів та досягнення соціально-економічного благополуччя розвинених країн неможливо забезпечити, повторивши їх шлях розвитку". Більшість держав після Конференції зобов'язалося втілювати в життя "Порядок дій на ХХІ століття". Сьогодні стоїть завдання наповнення цих угод конкретним змістом, чому й був присвячений Всесвітній саміт зі сталого розвитку "Ріо + 10" в Йоганнесбурзі в 2002 році, а також саміт "Ріо+20", що відбувся в липні 2012 р., і сфокусував свою увагу на інституційних рамках сталого розвитку та створення умов для ширшого використання підходів ресурсозберігаючої економіки ("green economy" зелена або

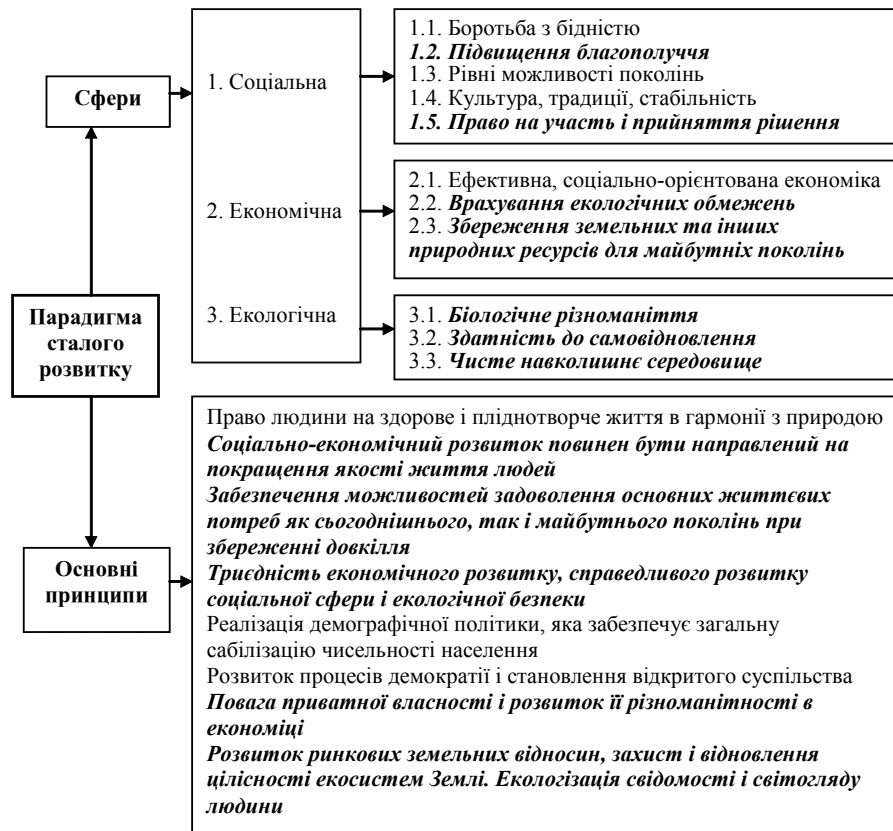

Рис. 1. Логічно-змістовна схема складових парадигми сталого розвитку сільських територій: напрями, рівні та сфери

Джерело: розроблено автором.

ресурсозберігаюча економіка) у політиці розвитку країн третього світу.

Теоретично екосистема сталості — це здатність протистояти зовнішнім впливам. Чим вище видове розмаїття екосистеми — тим більше варіантів розвитку, "ступенів свободи", тим вища її сталість. Стосовно територіальних соціо-економічних систем сталості означає здатність ефективно виконувати свої функції за будь-якого впливу внутрішніх та зовнішніх факторів розвитку. Виділяють різні ступені сталості у розвитку соціо-економічних систем, які враховують їх природну підоснову, і тому виділяють більш сталий і менш сталий розвиток. Відповідно, визначення місця і ролі організації використання земельних ресурсів у сталому розвитку сільських територій є досить актуальним завданням в системі соціо-еколого-економічного розвитку.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Дослідження особливостей організації використання земельних ресурсів як фактору впливу на сталий розвиток сільських територій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основою сталого розвитку є економічні та екологічні інтереси суспільства. Порушення рівноваги між ними впливає на погіршення якості життя (рис. 1).

Виділені косим жирним шрифтом елементи складових парадигми сталого розвитку сільських територій мають відношення або є прямими елементами. У Проєкті Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 року зазначено, що "Нова світоглядна парадигма, на якій ґрунтується Стратегія, є політичною та практичною моделлю такого розвитку всіх країн світу, який задовольняє потреби нинішнього покоління без шкоди для можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. Ця модель орієнтована на досягнення оптимального балансу між трьома складовими розвитку — економічною, соціальною та екологічною" [2]. Схематично сталий розвиток можна відобразити як процес взаємодії трьох компонентів: "населення — природи (в тому числі екосистеми землекористування) — господарства (в тому числі інституціональної системи землекористування)".

Рис. 2. Цілі і завдання сталого розвитку сільських територій

Джерело: розроблено автором.

Економічний підхід до сталого розвитку передбачає оптимальне використання обмежених, в тому числі земельних, ресурсів. Соціальна складова спрямована на збереження соціальної стабільності та культурного різноманіття у глобальних масштабах. Для екологічної безпеки повинна бути забезпечена сталість природних систем і здатність їх самовідновлення та адаптації до зовнішніх умов, що змінюються. Узгодження цих різних поглядів поставило перед людством нові проблеми. Так, у результаті взаємодії економічного та соціального аспектів постає завдання справедливого розподілу доходу всередині одного покоління. Взаємозв'язок екологічного та економічного елементів породив проблему вартісної оцінки та інтерналізації впливів на довкілля і екосистеми землекористування. Спільний розгляд соціального та екологічного компонентів вимагає враховувати права майбутніх поколінь та залучати населення до процесу прийняття рішень.

Фундаментальна відмінність концепції сталого розвитку від традиційних поглядів та практики господарювання — інтегральний підхід до розвитку як цілісного процесу. Тому вона є базовою концепцією забезпечення комплексного територіального розвитку сільських територій.

Особливість сільської території визначається тим, що вона є джерелом безлічі благ: продовольства та сільськогосподарської сировини, комори природних ресурсів, місцем проживання, рекреаційним об'єктом, місцем асиміляції відходів. Народногосподарські функції

сільських територій різноманітні і полягають щонайменше в наступному:

— виробнича функція — задоволення потреб суспільства у продовольстві та сировині для промисловості, продукції лісового та мисливсько-промислового господарства, а також продукції інших галузей та видів господарської діяльності;

— соціально-демографічна функція — відтворення сільського населення, забезпечення сільського господарства та інших галузей економіки трудовими ресурсами;

— культурна та етнічна функція — хранителька самобутніх національних мов та культури, народних традицій, звичаїв, обрядів, фольклору, досвіду господарювання та освоєння природних ресурсів, охорона пам'яток природи, історії та культури, розташованих у сільській місцевості;

— екологічна функція — підтримання екологічної рівноваги в агробіоценозах та на всій території країни, утримання заповідників, заказників, національних парків, акумулятор забруднень, ландшафтно — та середовище тощо;

— рекреаційна функція — створення умов для відновлення здоров'я та відпочинку міського і сільського населення;

— просторово-комунікаційна функція — надання просторового базису для розміщення виробництв та обслуговування інженерних комунікацій (доріг, ліній електропередачі, зв'язку, водопроводів тощо);

— політична функція — сільське населення є одноріднішою, консервативною і толерантною частиною суспільства, ніж населення ве-

Рис. 3. Логічно-змістовна схема процесу переходу до сталого розвитку сільських територій

Джерело: розроблено автором.

ликих міст, і тому є опорою стабільності у суспільстві;

— функція соціального контролю за територією — сприяння сільського населення державним органам у забезпеченні громадського порядку та безпеки земельних, водних та лісових ресурсів, флори і фауни. У геополітичному сенсі сільська місцевість охоплює більшу частину території держави.

Від рівня економічного освоєння, щільності населення та облаштування сільської місцевості значною мірою залежить безпека, цілісність та територіальна єдність держави і її потенційні можливості протистояти територіальним посяганням ззовні.

Головна мета сталого розвитку сільських територій полягає у створенні умов для досягнення благополуччя населення шляхом форму-

вання соціо-еколого-економічної територіальної системи, що саморозвивається. Досягнення цієї мети передбачає забезпечення відтворення та довготривалого використання земельних та інших природних ресурсів і збереження видового розмаїття, збереження та примноження культурної спадщини; диверсифікацію сільськогосподарського землекористування шляхом розвитку нетрадиційного землекористування [3] місцевої промисловості, рекреації та інших сфер господарської діяльності (рис. 2).

Основними завданнями сталого розвитку сільських територій є:

1. Створення на сільських територіях екосистем землекористування, що саморозвиваються, на підставі формування економічного обороту місцевих ресурсів в результаті:

— розвитку конкурентоспроможного та екологічно гармонійного сільського, лісового та водного господарства;

— диверсифікації сільськогосподарського землекористування і виробництва, підвищення економічної активності населення, відродження традиційних та розвиток нетрадиційного землекористування;

— розвитку сучасної землевпорядної, виробничої та інформаційної інфраструктури.

— розвитку місцевої промисловості та рекреації і т.п.

2. Розвиток місцевого самоврядування та формування соціально-організованого та відповідального громадянського суспільства на селі.

3. Підвищення привабливості проживання у сільській місцевості.

4. Підвищення конкурентоспроможності сільських територій.

У цьому зв'язку розглянемо в загальному вигляді процес переходу до сталого розвитку земельних ресурсів сільських територій приведено на рис. 3.

У нижній частині логічно-змістовної схеми представлені три основні сфери людської діяльності у сільській місцевості: економічна, соціальна та екологічна. На основі використання спеціальних інструментів розвитку сільських територій (розвиток місцевого самоврядування та формування соціально-організованого і відповідального громадянського суспільства на селі; підвищення привабливості проживання у сільській місцевості.) відбувається мобілізація людського та економічного потенціалу саморозвитку сільських територій, що в кінцевому підсумку сприяє підвищенню добробуту населення, що є неодмінною умовою переходу до сталого розвитку, заснованого на використанні земельних ресурсів.

Планування та організація використання земельних ресурсів, яке включає визначення якості земель та планування розвитку землекористування — являє собою систематичну оцінку потенціалу земель та аналіз альтернатив для їх оптимального використання і покращення економічних та соціальних умов на основі процесу співучасті всіх зацікавлених сторін, у т.ч. секторів економіки, які відповідають даному рівню прийняття рішень (від локального до національного). Планування та організація використання земельних ресурсів є частиною інтегрального управління, що включає оцінку земельних ресурсів, визначення потреб та завдань їх використання, підбір та впровадження оптимальних варіантів сталого уп-

равління земельними ресурсами та технологій на різних рівнях (для окремих сільськогосподарських землекористувань, ландшафтних виділів або на територіальному чи регіональному рівні), а також при моніторингу і оцінці наслідків для інформування осіб, які приймають рішення та інших зацікавлених.

Можна константувати, що планування використання земельних ресурсів — це впровадження сталого управління земельними ресурсами та технологій у практику інтегрального землевпорядного та ландшафтного управління, підкріплене відповідними інститутами та політикою (рис. 4).

При здійсненні планів управління за участю всіх заінтересованих сторін необхідний моніторинг, про результати якого будуть інформовані особи, які приймають рішення, та всі учасники процесу. Інтегральне управління земельними ресурсами — це процес, що залежить від масштабу і об'єднує різні зацікавлені сторони і сектори. Відповідно до керівних принципів, населення та співучасть сторін повинні бути основою всього процесу, тоді як управління, політика та інститути — це фактори, які сприяють реалізації планів розвитку землекористування. Політична та інституційна підтримка є ключовою на всіх рівнях економічними, соціальними та екологічними цілями і потребами зацікавлених сторін (державних та приватних), а також сприятиме досягненню балансу їх інтересів.

Оцінка придатності земель — важливий інструмент планування та організації використання земельних ресурсів для осіб, які приймають рішення (Оцінка придатності для використання земельних ресурсів на основі конкретних критеріїв, що проводиться шляхом багатосторонніх консультацій, допомагає підвищити поінформованість осіб, які приймають рішення з питань важливості картографування придатності земель для оптимізації використання ресурсів). Така оцінка дозволяє вибрати оптимальні варіанти типів (підтипів) землекористування на підставі еколого-економічного потенціалу земель та соціально-економічних умов території. Це є суттєвою підтримкою у прийнятті рішень для оптимізації та збереження земельних ресурсів у конкретних ландшафтних та територіальних умовах.

Планування та організації використання земельних ресурсів відіграє велику роль в інтегруванні різноманітних елементів ландшафтів і типів (підтипів) землекористування, а також конструюванні комплексної картини всіх видів діяльності у галузі використання і охорони зе-

Рис. 4. Логічно-змістовна схема планування та організації використання земельних ресурсів як частина процесу прийняття рішення при інтегральному використанні земельних ресурсів

мель та секторах економіки. Можливості для розширення площі сільськогосподарських земель обмежені через такі два чинники. По-перше, для перетворення та включення у сільськогосподарське виробництво більшої частини непридатних земель потрібні високі економічні, соціальні та екологічні витрати [4], а по-друге, конкуренція між секторами економіки призводить до того, що в результаті для сільськогосподарського виробництва залишається незначна частина земель у межах тих чи інших ландшафтів. Тому забезпечення продовольчої безпеки має бути досягнуто за рахунок збільшення, а потім і підтримки виробництва на вже існуючих сільськогосподарських землях для задоволення потреб населення [5]. Планування та організації використання земельних ресурсів надає інструменти для використання земельних ресурсів найбільш ефективним способом та сприяє впровадженню сталого управління земельними ресурсами як практики підтримки продуктивних функцій землі.

Стале управління земельними ресурсами — це "використання земельних ресурсів, включаючи ґрунти, поверхневі та ґрунтові води, рослинний покрив для задоволення змінних потреб людини, але при цьому гарантує збереження продуктивності ресурсів та виконання їх екологічних функцій у довготривалій перспективі" [6]. Воно включає комплекс заходів, адап-

тованих до біофізичної та соціо-економічної ситуації і розроблених для захисту, збереження та сталого використання ресурсів (тобто ґрунтів, води та біорізноманіття) і відновлення чи реабілітації деградованих природних ресурсів та їх екосистемних функцій.

У межах сталого управління земельними ресурсами є підходи підтримки різних видів продуктивного землекористування в ландшафтах. Критично важливими елементами реалізації програм сталого управління земельними ресурсами є накопичення знань, розвиток кадрового потенціалу, пов'язаність та сумісність політик і інвестицій завдяки інтегруючим стратегіям планування та організації використання земельних ресурсів. Понад 2 мільярди гектарів можуть бути відновлені у світі за допомогою методів реставрації лісових та інших ландшафтів [7]. WOCAT показує, що стале управління земельними ресурсами може призвести до зростання врожайності на 30—170%, збільшення ефективності використання водних ресурсів на 100%, підвищення вмісту вуглецю на деградованих ґрунтах на 1%, а не деградованих — на 2—3% [8, 9].

Отже, стале управління земельними ресурсами пропонує варіанти використання ґрунтового та рослинного покривів, а також поверхневих та ґрунтових вод, які найбільше відповідають біофізичним та соціально-економічним

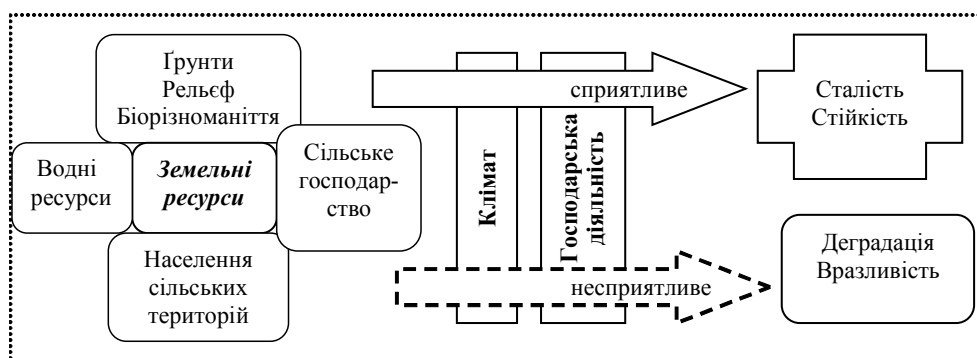

Рис. 5. Логічно-змістовна модель землекористування і господарської діяльності щодо визначення сталого стану земельних ресурсів

Джерело: розроблено з використанням джерела [10].

умовам території. Несприятливі кліматичні умови (пов'язані зі зміною клімату або його коливаннями) при неправильному управлінні чи використанні земельних ресурсів можуть посилити їх деградацію і вразливість до змін довкілля. Навпаки, прийняття раціональних рішень про використання земельних ресурсів (заснованих на оцінці придатності земель) та впровадження практики сталого управління земельними ресурсами, сприятиме підвищенню стійкості та опірності екосистем до зовнішніх факторів (рис. 5).

Розуміння того, які саме земельні ресурси перебувають під загрозою, є основою для вибору та реалізації найбільш ефективного та економічно доступного рішення. Стале управління земельними ресурсами та прийняття практики планування та організації використання земельних ресурсів є тим базисом, який допоможе відповідальним особам та місцевим співтовариствам підвищити стабільність екосистем землекористування. Вибір варіанта використання земель, що найбільше відповідає географічним умовам, і застосування інструментів планування та організації використання земельних ресурсів покращать стійкість і ефективність використання ресурсів. Інструменти сталого управління земельними ресурсами допомагають відповідальним особам приймати обґрунтовані рішення щодо використання земельних ресурсів відповідно до їх природного потенціалу, тим самим уникаючи надмірної експлуатації та мінімізуючи ризик їх подальшої деградації. Стале управління земельними ресурсами також має допомогти землекористувачам прийняти та застосувати ті рішення, які призведуть до відновлення ґрунтів на деградованих землях [11, 12].

Таким чином, комплексний підхід до планування і організації використання земельних ресурсів повинен містити:

- виділення пріоритетних територій з хорошим потенціалом для реалізації цілей сталого розвитку;

- вибір для цих територій найбільш відповідного режиму планування і організації використання земельних ресурсів;

- поширення практики планування і організації використання земельних ресурсів;

- забезпечення відповідними політичними заходами, фінансовими механізмами та постійним моніторингом для збереження потенціалу до адаптації в умовах кліматичних та соціально-економічних змін.

Сільськогосподарські землекористувачі з їх потребами та бажаннями мають бути у центрі політики сталого розвитку землекористування [13, 14]. Багатоцільове призначення земельних ресурсів передбачає різноманітність можливих вигод та витрат від їх використання, що призводить до порівняльних переваг одного варіанта землекористування порівняно з іншими. Рішення про зміну землекористування найчастіше приймаються з економічних чи політичних міркувань, а не екологічних чи соціальних причин. Це призводить до неналежного використання та управління земельними ресурсами, що загрожує численними негативними наслідками, зокрема:

- деградацією земель (ґрунтових, водних та біологічних ресурсів)

- втратою екосистемних функцій та пов'язаних з ними екологічних послуг;

- руйнуванням високо урбанізованих екосистем землекористування, що супроводжуються збідненням біорізноманіття та іншими екологічними збитками.

Інтегральне управління типами (підтипами) землекористування є основою управління земельними ресурсами. Воно гарантує підтримку належної якості земельних ресурсів та екосистемних послуг землекористування через ко-

ординацію дій у різних секторах економіки, типах (підтипах) землекористування та всіх зацікавлених сторін для того, щоб задовольнити різноманітні потреби суспільства в коротко- та довготривалій перспективі. Організація використання земельних ресурсів, оцінка земель, планування землекористування, проекти територіально-просторового розвитку землекористування як об'єкт переговорів - є інструментами сталого управління земельними ресурсами та інтегрального управління типами (підтипами) землекористування, що формують сталий розвиток сільських територій.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Визначено, що ціль сталого розвитку сільських територій — це — довгостроковий, економічно ефективний розвиток сільського співтовариства при збереженні природних основ життєзабезпеченості і соціального захисту населення, яка включає: 1) забезпечення високого рівня і якості життя сільського населення території; 2) забезпечення рівня капіталізації земельних ресурсів, який сприятиме стабільних надходжень в бюджет території; 3) забезпечення екологічної, продовольчої та інших безпек, охорони і відтворення земельних ресурсів території; 4) рекреація: створення альтернативних робочих місць і умов для відпочинку населення; 5) диверсифікація землекористування і виробництва, інформатизація села; 6) збереження сільським населенням духовних цінностей і культурної спадщини; 7) забезпечення гарантування прав на землю, зростання капіталізації і екологізації землекористування, підвищення ефективності управління; 8) забезпечення економічно обґрунтованого, екологічно безпечного, соціально орієнтованого розширеного відтворення, підвищення рівня і якості життя людей. Розроблено логічно-змістовну схему процесу переходу до сталого розвитку сільських територій, у нижній частині якої представлені три основні сфери людської діяльності у сільській місцевості: економічна, соціальна та екологічна.

Обґрунтовано, що планування та організація використання земельних ресурсів є частиною інтегрального управління, яке включає оцінку земельних ресурсів, визначення потреб та завдань їх використання, підбір та впровадження оптимальних варіантів сталого управління земельними ресурсами на різних рівнях (для окремих сільськогосподарських землекористувань, ландшафтних виділів або на тери-

торіальному чи регіональному рівні), а також при моніторингу і оцінці наслідків для інформування осіб, які приймають рішення та інших зацікавлених. Розроблено логічно-змістовну схему планування та організації використання земельних ресурсів як частина процесу прийняття рішення при інтегральному використанні земельних ресурсів. Організація використання земельних ресурсів, оцінка земель, планування землекористування, проекти територіально-просторового розвитку землекористування як об'єкт переговорів - є інструментами сталого управління земельними ресурсами та інтегрального управління типами (підтипами) землекористування, що формують сталий розвиток сільських територій.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі заключаються у додатковому дослідженні концептуальних засад земельної політики щодо організації земельних ресурсів в контексті сталого розвитку сільських територій.

Література:

1. Третяк А.М. Управління земельними ресурсами та землекористуванням: навч. посібник / А.М. Третяк, В.М. Третяк, Р.М. Курильців, Т.М. Прядка, Н.О. Капінос, Н.А. Третяк; За заг. ред. професора Третяка А.М. — Біла Церква: "ТОВ "Білоцерківдрук", 2022. — 436 с.
2. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. Електронний ресурс: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/stratetiya-staloho-rozvytku-ukrayiny-do-2030-roku>
3. Земельні ресурси та їх використання: навч. пос./ Третяк А.М., Третяк В.М., Трофименко П.І., Трофименко Н.В. [за заг. ред. А.М. Третяка]. — Біла Церква: "ТОВ "Білоцерківдрук", 2022. 303 с.
4. FAO. 2014. Building a common vision for sustainable food and agriculture, principles and approaches. Rome.
5. FAO. 2011. The State of the World's Land and Water Resources for Food and Agriculture: Managing systems at risk. Rome
6. United Nations. 1995. Chapter 40: Information for decision-making and Earthwatch. Commission on Sustainable Development, Economic and Social Council E/CN.17/1995/7, February 1995. United Nations, New York.
7. UNCCD. 2013. Desertification, land degradation & drought (DLDD): some global facts and figures. United Nations Convention to Combat Desertification (UNCCD).
8. WOCAT. 2007. Where the land is greener: case studies and analysis of soil and water

conservation worldwide, edited by H.P. Liniger & W. Critchley. World Overview of Conservation Approaches and Technologies (WOCAT).

9. CDE. 2010. Coping with degradation through SLWM. SOLAW Background Thematic Report 12. Centre for Development and Environment (CDE). Rome, FAO (available at www.fao.org/nr/solaw).

10. FAO. 2017b. Climate-smart agriculture sourcebook. Module B.7 Sustainable soil/land management for climate-smart agriculture. Rome.

11. FAO. 2017b. Climate-smart agriculture sourcebook. Module B.7 Sustainable soil/land management for climate-smart agriculture. Rome.

12. FAO. 2017c. Landscapes for life: guidance document on integrated landscape management. (In preparation.) Rome.

13. Mediterra, 2016; Ziadat, F., Berrahmouni, N., Grever, U., Bunning, S., Bockel, L. & Oweis, T. 2015. Reversing land degradation in the drylands: scaling out and monitoring proven sustainable land management options. In Griffiths, J., ed. Living land, pp. 14–17.

14. United Nations Convention to Combat Desertification (available at www.unccd.int/Lists/SiteDocumentLibrary/Publications/Living_Land_ENG.pdf).

References:

1. Tretiak, A., Tretiak, V., Kuriltsiv, R., Pryadka, T. and Tretiak, N. (2021), Upravlinnia zemel'ny my resursamy ta zemlekorystuvanniam: bazovi zasady teorii, instytutiolizatsii, praktyky [Management of land resources and land use: basic principles of theory, institutionalization, practice], Belotserkivdruk LLC, Bila Tserkva, Ukraine.

2. UNDP (2017), "Strategy of sustainable development of Ukraine until 2030", available at: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/strategiya-stalohorozvytku-ukrayiny-do-2030-roku> (Accessed 10 October 2025)

3. Tretiak, A., Tretiak, V., Pryadka, T., Trofymenko, P. and Trofymenko, N. (2022), Zemel'ni resursy ta ikh vykorystannia [Land resources and their use], Belotserkivdruk LLC, Bila Tserkva, Ukraine.

4. FAO (2014), Building a common vision for sustainable food and agriculture, principles and approaches, Rome, Italy.

5. FAO (2011), The State of the World's Land and Water Resources for Food and Agriculture: Managing systems at risk, Rome, Italy.

6. United Nations (1995), Chapter 40: Information for decision-making and Earthwatch. Commission on Sustainable Development, Economic and Social Council E/CN.17/1995/7, United Nations, New York, USA.

7. UNCCD (2013), Desertification, land degradation & drought (DLDD): some global facts and figure, United Nations Convention to Combat Desertification (UNCCD), New York, USA.

8. WOCAT. (2007), Where the land is greener: case studies and analysis of soil and water conservation worldwide, World Overview of Conservation Approaches and Technologies (WOCAT), Bern, Switzerland.

9. CDE. (2010), Coping with degradation through SLWM, SOLAW Background Thematic Report 12. Centre for Development and Environment (CDE), FAO, Rome, Italy, available at www.fao.org/nr/solaw (Accessed 05 Oct 2025).

10. FAO. (2017), Climate-smart agriculture sourcebook, Module B.7 Sustainable soil/land management for climate-smart agriculture, Rome, Italy.

11. FAO. (2017), Climate-smart agriculture sourcebook, Module B.7 Sustainable soil/land management for climate-smart agriculture, Rome, Italy.

12. FAO. (2017), Landscapes for life: guidance document on integrated landscape management, Rome, Italy.

13. Ziadat, F., Berrahmouni, N., Grever, U., Bunning, S., Bockel, L. & Oweis, T. (2015), "Reversing land degradation in the drylands: scaling out and monitoring proven sustainable land management options", Living land, pp. 14–17.

14. United Nations (2021), "Convention to Combat Desertification", available at www.unccd.int/Lists/SiteDocumentLibrary/Publications/Living_Land_ENG.pdf (Accessed 05 Oct 2025).

Стаття надійшла до редакції 10.10.2025 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663